

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. นโยบาย การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. การกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. นโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบความคิดในการวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบายการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

นโยบายจัดการศึกษาของชาติที่รัฐบาลมุ่งเน้นการกระจายอำนาจ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับนโยบายในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ในหลายมาตรา ซึ่งอาจสรุปเป็นกรอบนโยบายในการจัดการศึกษาของรัฐบาลได้ดังนี้ (ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ และคณะ. 2545 : 10)

1.1 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตลอดจนต้องจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ โดยต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายเช่นกัน และต้องจัดในรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

1.2 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรอาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสิทธิประโยชน์ตามสมควรแก่กรณี ดังต่อไปนี้

1.2.1 การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู บุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ

1.2.2 เงินอุดหนุนจากรัฐบาลสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.3 การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา

1.3 การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1.4 ให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่หกวันแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ

1.5 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

1.5.1 สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการ และเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

1.5.2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนสังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นๆ

1.5.3 ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

1.6 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

1.7 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่อง ดังต่อไปนี้

1.7.1 ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์กับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก

1.7.2 ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.7.3 ความรู้เกี่ยวกับ ศาสนา ศิลป วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย

1.7.4 ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

1.7.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

1.8 การจัดการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

1.8.1 จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.8.2 ฝึกทักษะ กระบวนการความคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา

1.8.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

1.8.4 จัดการเรียน การสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

1.9 ให้สถานศึกษา ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน หรือให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธี การสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

1.10 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่เสนอนโยบาย-แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน ผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.11 การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาให้ฝึกพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากรเป็นหลัก และความเหมาะสมด้านอื่นๆ ด้วย

1.12 ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลสถานศึกษาขั้น พื้นฐานและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา รวมทั้งพิจารณาการจัดตั้ง ยุบรวมหรือ เลิกสถานศึกษา ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคม อื่น ที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งการกำกับดูแลหน่วยงานด้าน ศาสนาศิลปะและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2542)

2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 19) ได้กำหนดความหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า "การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาเพื่อชีวิตที่มีคุณภาพของประเทศไทยช่วยให้ประชาชนมีคุณธรรมในการดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตมีความสามารถในการประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ และดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีความสามารถในการพัฒนาตนเองมีความรับผิดชอบและมีบทบาทร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างเหมาะสม" จากความหมายดังกล่าวย่อมชี้ให้เห็นถึงขอบเขตที่กว้างขวาง เป็นการมองการศึกษาในแง่มุมที่กว้าง เป็นรากฐานชีวิตของประชาชนทั้งปวง มิใช่เฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเรียนเท่านั้น เพื่อให้การศึกษาได้รับการจัดการให้ครอบคลุมตามความหมายข้างต้น จึงได้มีการกำหนดหลักการจัดการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ : 2542)

1. การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิทธิ และหน้าที่ที่ประชาชนชาวไทยทุกคนต้องมี และได้รับโดยไม่จำกัดเพศ วัย ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม ภูมิฐานะและความเชื่อทางศาสนาหรือข้อจำกัดอื่น

2. ประชาชนทุกคน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีคุณภาพ และเป็นการศึกษาที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต

4. รัฐมีหน้าที่สนับสนุนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อปวงชนให้กว้างขวางทั่วถึง และเป็นธรรมหลักสูตรทั้ง 4 ประการดังกล่าวย่อมสอดคล้องกับแนวความคิดของการปกครองในระบอบเสรีประชาธิปไตยที่ถือคุณค่าของความเป็นมนุษย์อันเท่าเทียมกันของคนทุกคน และเป็นหลักการที่สนับสนุนนโยบายการกระจายอำนาจที่รัฐบาลชุดปัจจุบันได้แถลงไว้อีกด้วย

จากหลักการที่ได้กำหนดไว้ดังกล่าว ทั้ง 4 ประการ สอดคล้องกันนโยบายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้มีการกำหนดนโยบายเป็นแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพึงปฏิบัติมีอยู่ด้วยกัน 4 ประการดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2535)

1. การขยายโอกาสและยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

1.2 จัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึง มีคุณภาพ และสะดวกแก่ผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาของรัฐและท้องถิ่น จะต้องจัดให้เปล่า การจัดการศึกษาระดับใดเป็นการศึกษาภาคบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายการศึกษาที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

1.3 ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน รัฐพึงเร่งรัด และขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนอย่างทั่วถึง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น

1.4 สนับสนุนการขยายบริการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม และผู้ที่มีความบกพร่องทางกาย สติปัญญา จิตใจ และอารมณ์ให้กว้างขวางและทั่วถึง

2. การพัฒนาคุณภาพของการศึกษาและการจัดบริการการศึกษาพื้นฐาน ได้แก่

2.1 จัดการศึกษา และส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการเด็กตามสภาวะความต้องการพื้นฐานตามวัยตั้งแต่ปฏิสนธิและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.2 ปฏิรูปการฝึกหัดครู และการพัฒนาครูประจำการโดยมุ่งให้เป็นการพัฒนาวิชาชีพเฉพาะเพื่อสร้างจิตสำนึกของสำนึกขอความเป็นครู พัฒนาความรู้ ความสามารถทั้งทางวิชาชีพครู วิชาการให้ได้มาตรฐาน และยกฐานะของวิชาชีพครูให้สูงขึ้น

2.3 ปรับปรุงเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษาให้สอดคล้องต่อหลักการและสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้

2.4 ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ทุกระดับรวมทั้งประชาชน โดยทั่วไปมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมเพื่อการสื่อสารสร้างสรรค์และพัฒนาความคิดองค์ความรู้และเพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรมไทย

2.5 ส่งเสริมให้มีการเรียนภาษาต่างประเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวางเพื่อประโยชน์ในการค้นคว้า การติดต่อสื่อสารในด้านวิทยากร การค้า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

2.6 ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา และองค์ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหาสาระกระบวนการเรียนการสอน และต่อการส่งเสริมการเรียนรู้

2.7 ส่งเสริมการศึกษาของภิกษุสามเณร นักบวช และบุคลากรทางศาสนาเพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นผู้นำในการปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมให้แก่บุคคลและสังคม

3. การสร้างเครือข่ายของการเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่

3.1 จัดระบบสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดชีวิต

3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อขยายบริการการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนและกระจายความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ไปสู่โลกกว้างได้อย่างรวดเร็ว

4. การระดมสรรพกำลังเพื่อการจัดการศึกษาพื้นฐาน ได้แก่

4.1 ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของครอบครัว ชุมชนและสถาบันสังคมอื่นๆ และสื่อมวลชนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการของการศึกษา การอนุรักษ์ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 ส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้น มีอิสระและความคล่องตัว ในการบริหารและการจัดการ สามารถพึ่งตนเองได้ โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากรและการอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานและการรับรองมาตรฐาน

4.3 ระดมจัดสรรและใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

จากนโยบายทั้ง 4 ประการใหญ่ ซึ่งแตกออกเป็นแนวทางปฏิบัติประการต่างๆ นั้น เป็นกรอบหรือขอบเขตรวมๆ ที่เกี่ยวข้องกันหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือ สถาบันทางสังคมต่างๆ ตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึงสถาบันทางศาสนาซึ่งค่อนข้างจะกว้างขวางจึง เป็นหน้าที่ของหน่วยงานหรือสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งโดยอำนาจหน้าที่หรือในแง่ของบุคคล จะไปพิจารณากำหนดเป็นแนวนโยบายสำหรับการปฏิบัติของหน่วยงานของตนหรือกลุ่มของตน อีกชั้นหนึ่งโดยเฉพาะ

เป้าหมายของการจัดการศึกษา

1. บุคคลกลุ่มเป้าหมาย

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนนี้ จะให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหา ความด้วยโอกาส หรือพลาดโอกาสทางการศึกษาของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลบางกลุ่มเป็นพิเศษ กลุ่มเป้าหมายดังต่อไปนี้สำคัญ ได้แก่

- 1.1 กลุ่มคนพิการ (ทั้งทางร่างกายและสมอง)
- 1.2 กลุ่มเด็กออกกลางคัน
- 1.3 กลุ่มเด็กอายุ 0 – 5 ปี
- 1.4 กลุ่มผู้มีรายได้น้อย
- 1.5 กลุ่มผู้ด้อยโอกาสในชุมชนแออัด
- 1.6 กลุ่มเด็กและเยาวชนที่เร่รอน
- 1.7 กลุ่มเด็กที่ถูกใช้แรงงาน
- 1.8 กลุ่มสตรี
- 1.9 กลุ่มเด็กไร้สัญชาติ
- 1.10 กลุ่มเป้าหมายพื้นที่ห่างไกลที่การติดต่อสื่อสารไม่สะดวก
- 1.11 กลุ่มชาวต่างวัฒนธรรม
- 1.12 กลุ่มพ่อแม่
- 1.13 กลุ่มผู้สูงอายุ

1.14 กลุ่มเยาวชนและผู้ใหญ่ที่ได้รับการศึกษาค่ำกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามนโยบายนี้

2. เป้าหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ได้มีการกำหนดเป้าหมายสำหรับการจัดการศึกษาแต่ละด้าน เพื่อมุ่งครอบคลุมทั้งบุคคล กลุ่มเป้าหมายและบรรลุนโยบายที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 ขยายบริการการศึกษาเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือของ ประชากรหญิงและชายในกลุ่มอายุ 15 – 50 ปี ให้ได้ทั่วถึงภายใน พ.ศ. 2544

เป้าหมายที่ 2 ขยายบริการการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นครบถ้วนภายใน พ.ศ. 2544

เป้าหมายที่ 3 ขยายบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มผู้ด้อย โอกาสเป็นพิเศษโดยเฉพาะกลุ่มคนพิการ เด็กยากจน เด็กในพื้นที่ห่างไกล และชนต่าง วัฒนธรรม เด็กในชุมชนแออัดแหล่งก่อสร้างเด็กเร่รอน เด็กที่ถูกใช้แรงงาน สตรีด้อยโอกาส และเด็กไร้สัญชาติ โดยจัดให้กว้างขวางเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 2.5 เท่า ภายใน พ.ศ. 2544

เป้าหมายที่ 4 ขยายบริการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กทุกคน ได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาภายใน พ.ศ. 2544

เป้าหมายที่ 5 ขยายบริการการให้การศึกษาอบรมเกี่ยวกับกรรมวิธีรอบ ครว และการอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งในด้านโภชนาการและจิตวิทยาพัฒนาการในรูปแบบต่าง ๆ โดยดำเนินการอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

เป้าหมายที่ 6 ขยายการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพร่างกายของนักเรียนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานตามพัฒนาการช่วงอายุภายใน พ.ศ. 2544

เป้าหมายที่ 7 พัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้าน การเรียนรู้ด้วยตนเอง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และด้านวิชาการที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ได้แก่ วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นั้น เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้ประชาชนทุกคน และทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาได้ และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนด ให้มีการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและ ความต้องการของท้องถิ่นตามมาตรา 14 และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พุทธศักราช 2542 หมวด 2 กล่าวถึงหน้าที่การจัดการศึกษาว่าเป็นการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น โดยมีหน้าที่จัดการศึกษาด้วย

3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายของ การปกครองส่วนท้องถิ่น นั้น ได้มีผู้ให้ความหมาย หรือคำนิยามไว้มากมายซึ่งส่วนใหญ่แล้วคำนิยามเหล่านั้นต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกันจะมีต่างกันบ้างก็คือสำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

อุทัย หิรัญโต (2523:2) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อปัดความต้องการของคน การบริหารของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้ มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีต่างๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

เดเนียด วิท (อ้างในโกวิทย์ พวงงาม ,2544 : 20 - 21) นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจ ในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่วางให้อำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางมีอำนาจในการตัดสินใจ และบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

จอห์น เจ. คลาร์ก (อ้างในโกวิทย์ พวงงาม , 2544 : 20-21) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการบริหารประชาชนในเขตพื้นที่ใดโดยเฉพาะและหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้ จัดตั้งและจะอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 31) ได้สรุป แนวคิดของนักวิชาการและนักปกครองเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า นิยามความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีผู้ให้ความหมาย หรือคำนิยามไว้ ส่วนใหญ่มีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน ต่างกันที่สำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถสรุปหลักการปกครองท้องถิ่นในสาระสำคัญ คือ เป็นการปกครองของชุมชนหนึ่ง มีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชาชน หรือขนาดพื้นที่ แต่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม มีสิทธิในการตรากฎหมายที่ดำเนินการปกครองตนเอง เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่ และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่น นั้นๆ และมีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่น จัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

จากนิยามดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครอง การกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นดำเนินการเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยมีองค์การปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งตามกฎหมาย มีงบประมาณของตนเองและสามารถกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองภายในขอบเขต อำนาจ หน้าที่ และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ ตามกฎหมาย ทั้งนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มีอยู่ 2 ระบบ (โกวิท ษ์ พวงงาม , 2544 : 87) คือ

1. ระบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นในปัจจุบันมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. ระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

เทศบาลถือเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญและใช้ในการบริหารเมืองเป็นหลัก โดยมีหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาล ซึ่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดตั้งท้องถิ่นโคขึ้นเป็นเทศบาลไว้ 3 ประการ ได้แก่ (กุลธณ ธนาหงส์ธร อังโณชูวงศ์ ฉายะบุตร , 2539 : 125-126)

1. จำนวนและความหนาแน่นของประชากรในท้องถิ่นนั้น
2. ความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาจากการจัดเก็บรายได้ตามที่กฎหมายกำหนด และงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น
3. ความสำคัญของการเมืองของท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงศักยภาพของท้องถิ่นนั้นว่าจะสามารถพัฒนาความเจริญได้รวดเร็วมากน้อยเพียงใด

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น กฎหมายได้กำหนดให้จัดตั้งเทศบาลขึ้นได้ 3 ประเภท คือ เทศบาลนคร, เทศบาลเมือง, และเทศบาลตำบล (โกวิท ษ์ พวงงาม , 2543 : 127) ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลตำบลไว้อย่างกว้างๆ ดังนี้

หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาล

1. มีรายได้จริงโดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมาตั้งแต่ 12,000,000 บาทขึ้นไป
2. มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป
3. ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 1,500 คน ต่อ 1 ตร.กม. ขึ้นไป
4. ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่นนั้น

สำหรับในกรณีที่มีความจำเป็น เช่น การควบคุมการก่อสร้างอาคาร การแก้ปัญหาชุมชนแออัด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาท้องถิ่นหรือการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล กระทรวงมหาดไทยจะสั่งให้ดำเนินการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลเฉพาะแห่งได้ หรือกรณีที่จังหวัดเห็นว่าสุขาภิบาลใดมีความเหมาะสมสมควรยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลได้ก็ให้จังหวัดรายงานไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งให้ดำเนินการยกฐานะสุขาภิบาล เป็นเทศบาลตำบลได้ โดยให้จังหวัดชี้แจงเหตุผลและความจำเป็น พร้อมทั้งส่งข้อมูลความเหมาะสมไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาด้วย

ในปี พ.ศ. 2542 ก่อนมีการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล มีจำนวนเทศบาลทั้งสิ้น 51 แห่ง และต่อมาได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ทำให้สุขาภิบาลที่เคยมีอยู่เดิมจำนวน 981 แห่ง ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลโดยปริยาย นอกเหนือเงื่อนไขการจัดตั้งเทศบาลตำบลดังกล่าวข้างต้น รวมเทศบาลตำบลที่มีอยู่ทั้งสิ้น จำนวน 1,032 แห่ง (สนิท จรอนันต์ , 2543 : 29)

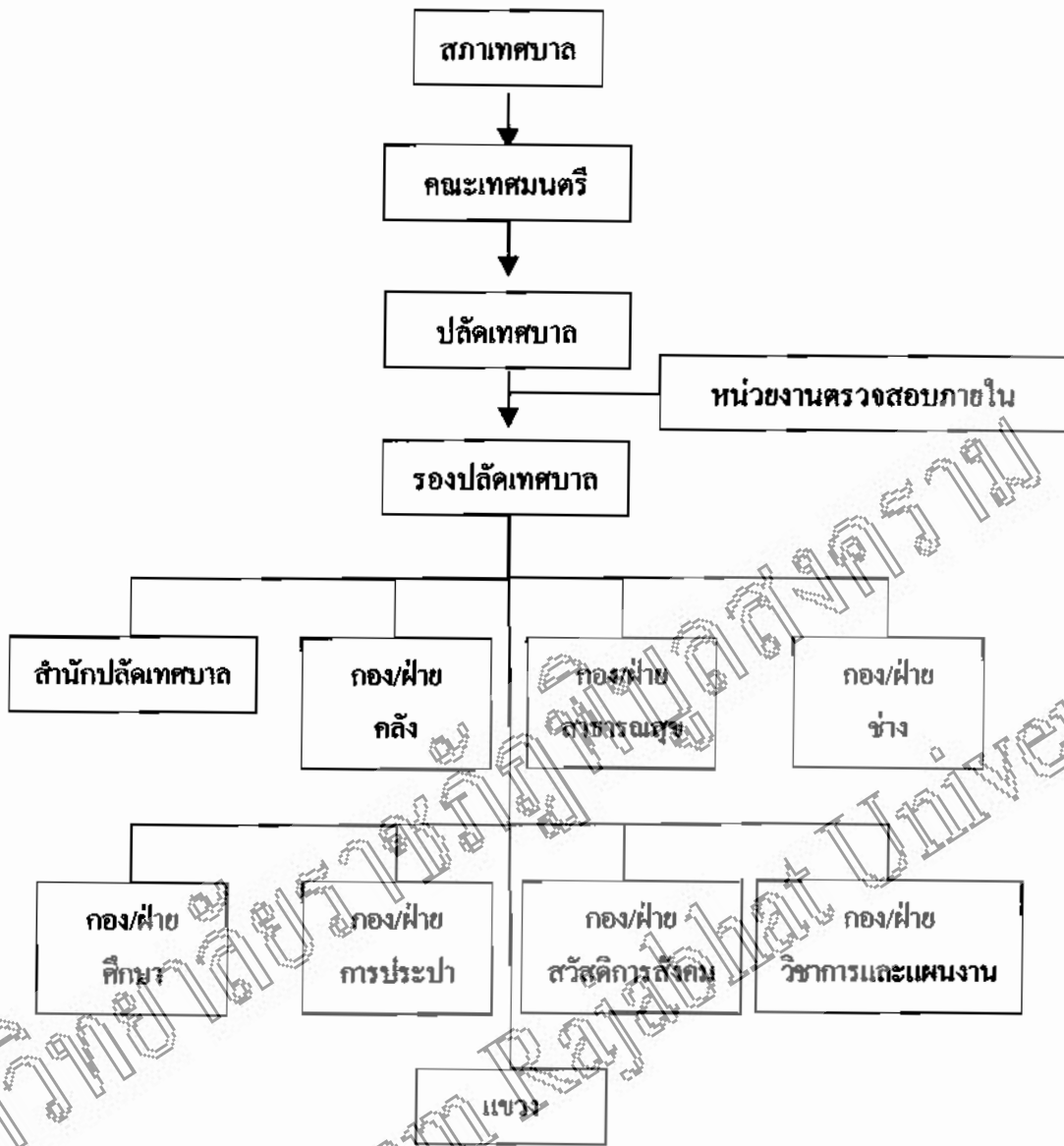
โครงสร้างของเทศบาลตำบล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ได้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี สำหรับกฎปฏิบัติในหน้าที่ประจำในเทศบาล จะมีโครงสร้างทางเจ้าหน้าที่อีกส่วนหนึ่ง เรียกว่า พนักงานเทศบาล (กรมการปกครอง.2541)

สภาเทศบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งคอยควบคุมและตรวจสอบฝ่ายบริหารอันเป็นวิधिแห่งการตั้งตุลาอำนาจ กำหนดให้สภาเทศบาลประกอบด้วย สมาชิกที่ได้รับ การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และสมาชิกสภาเทศบาลอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี ซึ่งเทศบาลตำบลจะมีสมาชิกสภาเทศบาลได้ทั้งหมด จำนวน 12 คน

คณะเทศมนตรี ทำหน้าที่ฝ่ายบริหารของเทศบาล โดยคณะเทศมนตรีเลือกมาจากสมาชิกสภาเทศบาลที่สมาชิกสภาเทศบาลมีมติเห็นชอบซึ่งเทศบาลตำบลจะประกอบด้วย นายกเทศมนตรี และเทศมนตรี อีก 2 คน เมื่อรวมแล้วคณะเทศมนตรีจะมีจำนวน 3 คน

พนักงานเทศบาล เป็นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่ปฏิบัติงานอันเป็นภารกิจประจำสำนักงาน หรืออาจจะนอกสำนักงานก็ได้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างใกล้ชิดเพราะหน้าที่ของเทศบาลนั้น ต้องติดต่อและให้บริการประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งในเรื่องงานทะเบียน การสาธารณสุขโรค การศึกษา การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งนับว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมาก ซึ่งต่างกับคณะเทศมนตรีที่ว่าคณะเทศมนตรีรับผิดชอบ และภารกิจในลักษณะของการ "ทำอะไร" "ส่วนการ" "ทำอย่างไร" ก็จะเป็นหน้าที่ของพนักงานเทศบาล โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบตามแผนภูมิแสดงโครงสร้างการบริหาร และแบ่งส่วนราชการของเทศบาล ดังแสดงในแผนภูมิ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2531 : 328)

แผนภูมิ 1 โครงสร้างและการแบ่งส่วนการบริหารของเทศบาล

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติหรือหน้าที่บังคับให้ปฏิบัติและอำนาจหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัตินอกจากนั้นยังมีอำนาจตามที่กฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนดหน้าที่ของเทศบาลในฐานะระดับต่างๆ ไว้ เช่น เทศบาลตำบล เทศบาลเมืองและเทศบาลนคร โดยมีรายละเอียด กล่าวคือ (ธนศน์ เจริญเมือง , 2540 : 115)

1. หน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ซึ่ง ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 143-145) ได้สรุป แบ่งหน้าที่ของเทศบาลตำบลไว้ คือ

- 1.1 รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 1.2 ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- 1.3 รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการ

กำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล

- 1.4 ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 1.5 ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- 1.6 ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- 1.7 หน้าที่อื่นๆ ซึ่งมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย หรือกฎหมายบัญญัติใช้เป็น

หน้าที่ของเทศบาล

2. อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนด

นอกจากอำนาจตามที่พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดไว้แล้วยังมีกฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ อีก เช่น พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535, พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 เป็นต้น

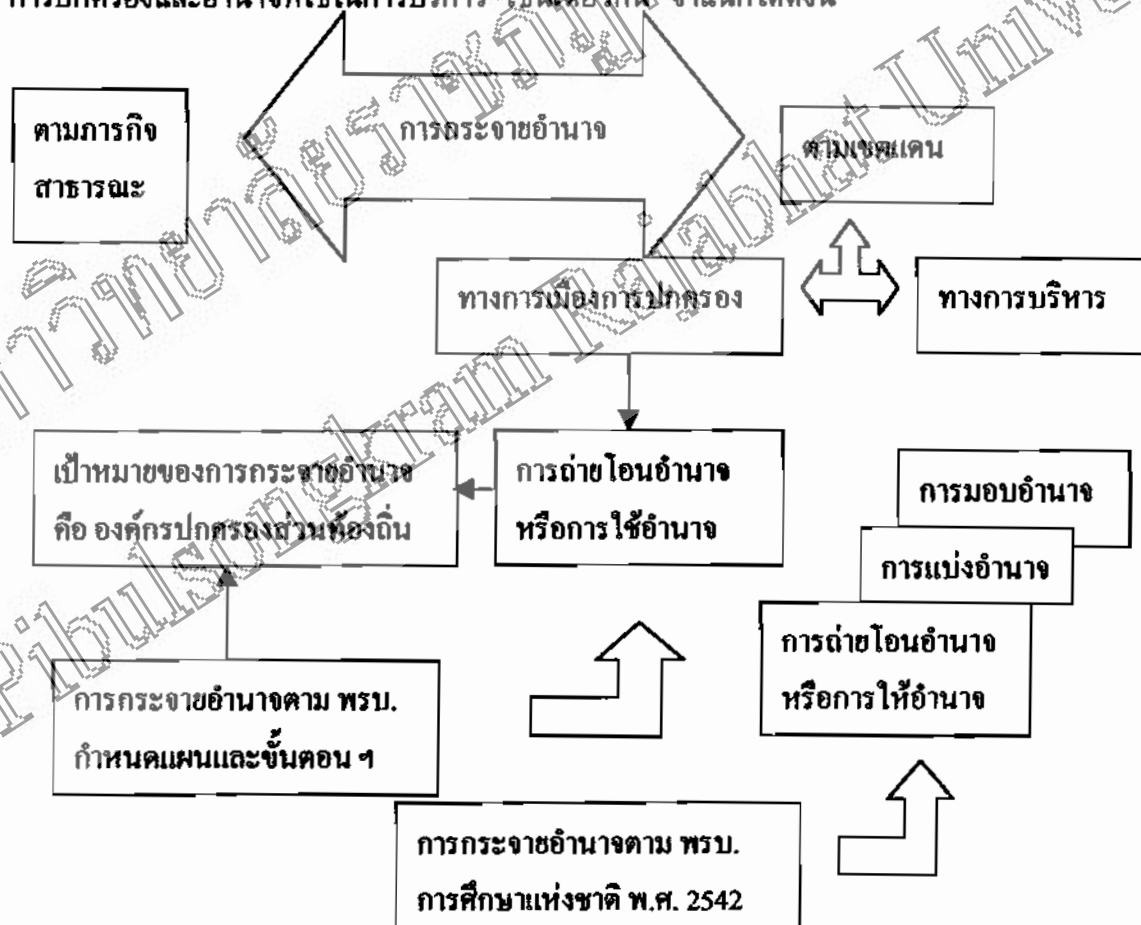
การบริหารงานของเทศบาลตำบล

การบริหารงานประกอบด้วย คณะเทศมนตรี จะทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานในการพัฒนางานในการพัฒนาท้องถิ่นจึงเห็นได้ว่าหน้าที่สำคัญในการวางแผนดำเนินงาน คือ คณะเทศมนตรี เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมจัดทำให้เป็นไปตามแผนนั้น จึงเท่ากับว่าคณะเทศมนตรีรับผิดชอบในการวางแผนนโยบายนั่นเองเมื่อเปรียบเทียบกับการบริหารงานของรัฐบาลแล้ว คณะเทศมนตรีก็เช่นเดียวกับคณะรัฐมนตรี ซึ่งบริหารราชการดำเนินนโยบายส่วนงานประจำทั้งหมดย่อมอยู่ในความรับผิดชอบของปลัดเทศบาล หรือคล้ายกับปลัดกระทรวง

สำหรับสภาเทศบาล จะทำหน้าที่การตราเทศบัญญัติ โดยไม่ขัดแย้งกับตัวบทกฎหมายซึ่งใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไปในเขตเทศบาล หรือปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลและตามที่กฎหมายกำหนดและให้อำนาจไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในกรณีหลังนี้กฎหมายได้ให้อำนาจแก่สภาเทศบาลมากในการวางนโยบาย และควบคุมการบริหารงานของคณะเทศมนตรี การใช้อำนาจที่สำคัญที่สุดของสภาเทศบาลในกรณีนี้คือ การพิจารณาตราเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีนับว่าสภาเทศบาลได้ใช้อำนาจอย่างสูงสุดในการบริหารและควบคุมคณะเทศมนตรี

4. การกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ภาควัฒน์ ภักดีวงศ์, 2540 : 10) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เชิงการเมืองของพัฒนาการและทางเลือกในการพัฒนาโยบายกระจายอำนาจทางการศึกษา โดยเปรียบเทียบความหมายและรูปแบบของการกระจายอำนาจ (Decentralization) ระหว่างแนวความคิดของการกระจายอำนาจของสาขานิติศาสตร์ กับแนวความคิดของการกระจายอำนาจของสาขารัฐศาสตร์ ซึ่งเป็นการจำแนกความหมายและรูปแบบของการกระจายอำนาจ ในลักษณะของอำนาจที่ใช้ในการปกครองและอำนาจที่ใช้ในการบริการ เช่นเดียวกัน จำแนกได้ดังนี้

แผนภูมิ 2 โครงสร้างการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรณีนี้เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับกรอบความคิดเชิงทฤษฎีของลักษณะการใช้ อำนาจตามรูปแบบการบริหารในลักษณะของการกระจายอำนาจจะพบว่า การกระจายอำนาจ ของพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับมีความแตกต่างกัน โดยการกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็น การกระจายอำนาจทางการบริหาร ส่วนการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ เป็นการกระจายอำนาจการปกครอง และต่างก็มีเป้าหมายของการ กระจายอำนาจที่ต่างกันตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่ละฉบับ ซึ่งต่างก็ถูกต้องในแนวคิด และเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจด้วยกันทั้งสองฝ่าย

อย่างไรก็ตาม เมื่อสรุปในประเด็นของการแสวงหาและการสร้างทางเลือกในการ พัฒนานโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา จะพบว่า

การสร้างทางเลือกเพื่อการพัฒนาโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่ได้ จากการประมวลผลจากข้อมูลที่ได้จากแนวคิดของกลุ่มบุคคลในโครงสร้างทางการเมืองซึ่งสรุป ถึงลักษณะของนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่น่าจะเป็นได้ดังนี้

1. หลักการและเหตุผลของการกระจายอำนาจ เป็นไปเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนา ตนเองได้บนพื้นฐานของการตัดสินใจของตนเอง โดยมีสาเหตุมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้ามา มีผลกระทบต่อพัฒนาสังคมโลกและสังคมไทย นอกจากนี้ก็มีความล้าของระบบราชการไทย ที่ไม่สามารถสนองต่อการแก้ปัญหาของท้องถิ่น กับความไม่มีประสิทธิภาพของระบบการ เมืองในการแก้ไขปัญหาของประชาชน

2. ปรังญาพื้นฐานของการกระจายอำนาจทางการศึกษา ก็คือ เพื่อให้ประชาชน ในท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการและบริหารการศึกษา ให้กับสมาชิกในท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์และ ให้บริการศึกษาที่มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาตนเองของท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาประเทศที่จะเป็นไปได้อย่างมั่นคง มีเสถียรภาพมีศักยภาพ และมีประสิทธิภาพใน ที่สุด

3. วัตถุประสงค์ของการกระจายอำนาจทางการศึกษา คือ การที่ประชาชนได้รับ สิทธิในการจัดการและบริหารการศึกษา เพื่อให้การบริการการศึกษาแก่สมาชิกในท้องถิ่น

4. เป้าหมายของการกระจายอำนาจทางการศึกษา คือ การที่ประชาชนในท้องถิ่น มีอำนาจในการตัดสินใจที่จะจัดการและบริหารการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ที่จะได้รับตามความชอบ ธรรมของนัยบัญญัติในฉบับกฎหมาย

5. ลักษณะของแนวคิดในการกระจายอำนาจทางการศึกษา มีจุดเน้นอยู่ที่การได้รับ การตัดสินใจในการจัดการและบริหารการศึกษาของประชาชนในท้องถิ่น

6. รูปแบบของการกระจายอำนาจทางการศึกษา จะอยู่ในรูปแบบขององค์กร คณะบุคคลที่มีการผสมผสานลักษณะการใช้อำนาจแบบแบ่งอำนาจและให้อำนาจ

7. ผู้ให้และผู้ได้รับอำนาจ ได้แก่ รัฐและองค์กร คณะบุคคลในรูปแบบ คณะกรรมการ ศึกษาที่มีโครงสร้างร่วมกันระหว่างภาคราชการ และภาคประชาชนที่ได้มาจากการเลือกตั้งตาม วิถีทางประชาธิปไตย

8. ลักษณะของอำนาจและบทบาทของผู้ได้รับอำนาจ อยู่ในลักษณะของการมีและ การได้รับอำนาจหน้าที่ในการจัดการและบริหารการศึกษา และเป็นบทบาทของการเข้ามามีส่วนร่วม โดยตรงในการจัดการและบริหารการศึกษา

9. ประเภทของอำนาจที่จะได้รับ ควรเป็นอำนาจที่อยู่ในขอบเขตของการตัดสินใจ ที่ผู้ได้รับอำนาจสามารถจะกระทำได้ตามกรอบที่กฎหมายได้กำหนด

10. ขั้นตอนในการพัฒนาโยบาย มีลักษณะและวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

10.1 การก่อตัวของนโยบาย โดยการพัฒนาองค์บุคคลและองค์ระบบต่างๆ ดังนี้

10.1.1 องค์บุคคล ได้แก่ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มข้าราชการ และกลุ่ม ประชาชน

10.1.2 องค์ระบบ ได้แก่ ระบบกฎหมาย ระบบการเมือง ระบบราชการ ระบบการศึกษา และระบบการสื่อสารมวลชน

10.2 การตัดสินใจในการประกาศใช้นโยบาย ควรกระทำในรูปของการตราพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการนำนโยบายไปใช้ในทางปฏิบัติ

10.3 การนำนโยบายไปใช้ในทางปฏิบัติ ควรมีวิธีการต่างๆ ดังนี้

10.3.1 การประชาสัมพันธ์อย่างเข้มแข็งและทั่วถึง

10.3.2 การปรับทัศนคติ ตานิยม ความคิด วัฒนธรรมและพฤติกรรมทั้ง ทางการเมืองและการบริหารให้กับกลุ่มบุคคลทั้งสองกลุ่ม

10.3.3 การปรับโครงสร้างอำนาจ และโครงสร้างองค์การของกระทรวงศึกษาธิการให้เอื้อต่อการกระจายอำนาจทางการศึกษา ตลอดจนส่วนราชการอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

10.3.4 การเตรียมความพร้อมทั้งของบุคคล และองค์ระบบให้เอื้อต่อการกระจายอำนาจทางการศึกษา

10.3.5 การยอมรับความหลากหลายในมาตรฐานที่มีความแตกต่างกันตาม แต่ละท้องถิ่นที่มีศักยภาพ และความเข้มแข็งในการพัฒนา

10.3.6 ควรมีตัวอย่างเพื่อการศึกษาการดำเนินการ

10.4 การประเมินนโยบาย ควรมีวิธีการต่างๆ ดังนี้

10.4.1 ดัชนีวัด คือ คุณภาพและปริมาณการให้บริการการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการให้อำนาจในการตัดสินใจขององค์กรคณะบุคคลเพื่อการพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่นของตนเอง

10.4.2 วิธีการ คือ การให้องค์คณะบุคคลเข้ามาดำเนินการโดยเฉพาะ และใช้ผลการศึกษาวิจัย การสัมมนา การใช้แบบสอบถาม และแบบทดสอบต่างๆ เป็นเครื่องมือในการประเมิน

10.5 การชำระรักษา การต่อเนื่อง และการสิ้นสุดนโยบาย ในประเด็นนี้มีการยอมรับโดยทั่วกันว่า ควรมีการพัฒนาให้ก้าวหน้า หากการนำนโยบายไปใช้ในทางปฏิบัติบังเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา

11. ปัจจัยทางการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ นโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา ซึ่งจำแนกได้เป็นหลากหลายประเด็นย่อย ที่เป็นไปได้ทั้งปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยขัดขวาง โดยการนำเสนอจะเป็นไปเพื่อการพัฒนาความเข้มแข็งของปัจจัยเกื้อหนุนและการจัดหรือป้องกันหรือเปลี่ยนแปลงปัจจัยขัดขวางให้กลับมาเป็นปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนา นโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาแทน

ปัจจัยทางการเมืองดังกล่าว จำแนกได้เป็นปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเมือง และปัจจัยทางด้านกระบวนการทางการเมือง ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาดังกล่าวได้เป็นไปเพื่อการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของระบบการเมือง ในการผลักดันประเด็นนโยบายให้เป็นประเด็นการเมือง ที่จะก้าวเข้าสู่ระบบการเมืองเพื่อแปรเปลี่ยนประเด็นทางการเมืองดังกล่าวให้เป็นผลผลิตทางการเมืองอันได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาในที่สุด

12. ปัจจัยเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา จำแนกเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของระบบการศึกษาในอันที่จะพัฒนานโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้บังเกิดผลอย่างแท้จริง ในการนำนโยบายไปใช้ในทางปฏิบัติ โดยมีความประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งเหล่านั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนานโยบายการกระจายอำนาจให้บังเกิดผลสูงสุดในทางปฏิบัติต่อไป

การสร้างทางเลือกในการพัฒนานโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา จึงเป็นการระดมความคิดในการนำเสนอทางเลือกเพื่อการพัฒนา นโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา ในการที่จะนำนโยบายดังกล่าวไปใช้ในทางปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่น ด้วยการให้บริการการศึกษาแก่สมาชิกในท้องถิ่นบนพื้นฐานของการใช้อำนาจการตัดสินใจในการจัดการและบริหารการศึกษาของท้องถิ่นผ่านองค์คณะบุคคลที่มีโครงสร้างผสมผสานระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนนั่นเอง

ดังนั้น การพัฒนาแนวคิดของการกระจายอำนาจทางการศึกษาในกรณีนี้จึงต้องการพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในท้องถิ่นทั้งที่เป็นกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นนั้นๆ และรวมถึงกลุ่มบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดอื่นที่ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่

370.111

๕14๒๐

148030

๓. 1

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย ซึ่งผลที่ติดตามมาคือความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และ ศักยภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคลากรในกลุ่มนี้

ปัจจุบันการจัดการศึกษาท้องถิ่น รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการตามหลักการกระจายอำนาจ อาจกล่าวโดยสรุปได้ คือ

1. หลักการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งแต่เดิมได้รวมอำนาจไว้ในราชการส่วนกลางให้ไปอยู่กับราชการส่วนท้องถิ่น
2. หลักการมอบภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาท้องถิ่นให้อยู่ในความรับผิดชอบของท้องถิ่นและประชาชน
3. หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่น รัฐบาลจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเฉพาะในสิ่งที่ท้องถิ่นและประชาชนยังช่วยตนเองไม่ได้

หลักการดังกล่าวข้างต้นเป็นหลักการอย่างกว้างๆ ซึ่งได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษาของท้องถิ่นสืบมา แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การบริหารการศึกษาของท้องถิ่นเป็นไปอย่างเหมาะสมรัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทย ได้พิจารณากรอบภารกิจการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ควรจะต้องดำเนินการเพื่อให้ประชาชนของท้องถิ่นได้รับการศึกษาอบรมตามที่รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ได้รับการศึกษาและมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด และตามความพร้อมตลอดจนความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ ดังนี้

1. ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการศึกษาปฐมวัย (อนุบาลศึกษา)
2. ดำเนินงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ภาคบังคับระดับประถมศึกษา)
3. การดำเนินงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ภาคบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น)
4. การดำเนินงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อเนื่องภาคบังคับเก้าปี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย)
5. การศึกษานอกระบบ และการส่งเสริมอาชีพ

นอกจากนี้ แผนการปฏิบัติการกระจายอำนาจด้านจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งภารกิจที่สำคัญที่รัฐต้องจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 และ มาตรา 81 โดยกำหนดให้มีการถ่ายโอนเฉพาะการจัดการศึกษาระดับก่อนปฐมวัย ซึ่งถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท โดยมีมติให้โรงเรียนในสังกัด สปช. งดรับนักเรียนระดับก่อนปฐมวัยในปีการศึกษา 2544 เป็นต้นไป สำหรับการถ่ายโอนการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดทำขึ้น ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้มีผลบังคับใช้แล้ว จะเห็นได้ว่านโยบายการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา ตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติต่างๆ ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาทุกระดับ และเนื่องด้วยในปัจจุบันมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. เทศบาล
2. องค์การบริหารส่วนตำบล
3. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
4. รูปพิเศษ

ซึ่งแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลยังมีระดับชั้นของตนเอง ซึ่งแตกต่างกันทั้งรายได้ จำนวนประชากร ระบบบริหาร บุคลากรในองค์การ ฯลฯ ทำให้ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีศักยภาพในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้ภาพการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชัดเจนขึ้นในทางปฏิบัติ สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นจึงกำหนดโครงการ และยุทธศาสตร์ย่อย กระจายอำนาจการจัดการศึกษาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังแสดงในแผนภูมิ 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Pibulsongkram Rajabhat University

แผนภูมิ 3 โครงสร้างกระจายอำนาจการจัดการศึกษาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2542 และ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542)
(กรมการปกครอง. 2543)

5. นโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน รัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญในการกระจายอำนาจการศึกษาสู่ท้องถิ่น โดยได้กำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจนทั้งในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 นโยบายของรัฐบาล และที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะผลักดันให้การกระจายอำนาจการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จได้ก็คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กล่าวคือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ได้มีการกำหนดบทบัญญัติในมาตรา 289 ไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษา อบรม และฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติและในมาตรา 43 ยังได้กำหนดไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาอบรมขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาอบรมรัฐจะต้องคำนึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้กำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ไว้ใน มาตรา 81 เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษา ซึ่งต่อมาได้มีการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติขึ้น และได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนใน มาตรา 9 (2) ว่า" การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น "..... รวมทั้งในมาตรา 40 - 41 ยังได้กำหนดว่า ..." ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษา ในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น และให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น "

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดนโยบายให้กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 16(9) มาตรา 17 (6) และมาตรา 18 ว่า "ให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น "

นอกจากนี้ ในมาตรา 30 (1) และ (2) ได้กำหนดให้ดำเนินการถ่ายโอนกิจการให้บริการสาธารณะรัฐดำเนินการอยู่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในกำหนดเวลา โดยภารกิจที่เป็นการดำเนินการซ้ำซ้อนระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการให้เสร็จภายใน 4 ปี รวมทั้งกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้ชัดเจน โดยให้เป็นไปตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ทั้งนี้ ต้องไม่เกินระยะเวลา 10 ปี

ทั้งนี้ ได้มีการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 โดยได้มีการกำหนดแนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 8 ด้าน เช่น ด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดแนวทางไว้ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ
3. การพัฒนาองค์กรในระดับจังหวัด เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ
4. การปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบบัญชี และระบบบริหารงานบุคคล ระบบการติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล
5. การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชน และภาคประชาสังคมในการตรวจสอบ

สำหรับการพัฒนาองค์กรในระดับจังหวัด เพื่อรองรับการถ่ายโอน ได้กำหนดหลักการทั่วไปไว้ ดังนี้

1. การดำเนินการกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางด้าน ต้องการความชำนาญในวิชาชีพเฉพาะ และความเป็นเอกภาพในการจัดบริหารสาธารณะ เช่น การจัดการศึกษา การสาธารณสุข การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จำเป็นต้องจัดให้มี คณะกรรมการเฉพาะด้านระดับจังหวัด โดยให้มีอำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบใน

การกำหนดนโยบายและมาตรฐานการจัดบริการสาธารณสุขเรื่องนั้น ๆ ในเขตจังหวัด การจัดสรรทรัพยากร การกำกับดูแลตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งประสานความร่วมมือระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

2. คณะกรรมการเฉพาะด้านตาม 1. ควรประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานของรัฐ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนฝ่ายวิชาชีพ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนประชาชนและหรือภาคประชาสังคม

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา และนับว่ามีบทบาทที่ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต อันเนื่องมาจากนโยบายการกระจายอำนาจตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังที่กล่าวมาข้างต้น

ในภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ทั้งหมด 7,953 แห่งนั้น มีเพียง 130 แห่ง หรือร้อยละ 1.65 เท่านั้น ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาอยู่แล้ว พิบูลย์พันธ์ สาทอง (2542 : 40)

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาอยู่แล้วมี 3 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร เทศบาล และเมืองพัทยา ซึ่งมีการบริหารและการจัดการศึกษา ดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการจัดการศึกษาดังแต่ก่อนระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา โดยมีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา 431 แห่ง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา 2 แห่ง นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับการบริหารและการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร มีดังนี้ (กรุงเทพมหานคร , 2542)

1.1 โครงสร้างการบริหารการศึกษา กรุงเทพมหานครมีการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาในลักษณะของสายการบังคับบัญชา

1.2 การบริหารงานบุคคล กรุงเทพมหานครมีคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร (ก.ก.) ทำหน้าที่บริหารงานบุคคล ตาม พ.ร.บ.ข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 สำหรับส่วนที่เป็นข้าราชการครูได้กำหนดให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบของข้าราชการครูมาใช้บังคับ โดยมอบหมายให้สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ตามระเบียบ และทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับสำนักงานเขตโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนสำนักงานเขตมีอำนาจในการควบคุมดูแลข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร ในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดำเนินการได้เฉพาะบางเรื่องเท่านั้น

1.3 การบริหารงานงบประมาณ กรุงเทพมหานคร มีสำนักการศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยจะเป็นผู้บริหารงบประมาณส่วนที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลทั้งสิ้น สำหรับส่วนที่ใช้งบประมาณจากกรุงเทพมหานครส่วนหนึ่งจะโอนเงินให้สำนักงานเขตรับไปดำเนินการโดยตรง

1.4 การบริหารงานวิชาการ กรุงเทพมหานคร บริหารงานวิชาการโดยสำนักศึกษามีกองวิชาการและหน่วยศึกษานิเทศก์เป็นหน่วยงานที่ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนงานด้านวิชาการกับสำนักงานเขตและโรงเรียน ซึ่งในระดับเขตจะมีศึกษาธิการเขต ผู้ช่วยศึกษาธิการเขต และศึกษานิเทศก์ เป็นผู้รับผิดชอบ

1.5 งบประมาณการศึกษา งบประมาณที่กรุงเทพมหานคร นำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ได้มาจาก 2 แหล่ง คือ เงินอุดหนุนจากรัฐและรายได้ของกรุงเทพมหานคร ในปี 2542 กรุงเทพมหานครได้รับงบประมาณด้านการศึกษาจากเงินอุดหนุนของรัฐเป็นร้อยละ 65.75 และจากรายได้ของกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 34.25

ในด้านปัญหาการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร พบว่ามีปัญหาคือ มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อยครั้ง เนื่องจากผู้บริหารเปลี่ยนบ่อยทำให้การจัดการศึกษาไม่ต่อเนื่อง คณะอนุกรรมการข้าราชการครูกรุงเทพมหานครมีบทบาทน้อยมากในการบริหารงานบุคคล การจัดสรรงบประมาณค่อนข้างจำกัด ผู้บริหารมักให้ความสำคัญกับงานด้านอื่นมากกว่าด้านการศึกษา การตัดสินใจเพื่อการศึกษาอยู่บนพื้นฐานของกรมการเมืองมากกว่าบริบททางการศึกษา ผู้อำนวยการเขตส่วนใหญ่ขาดความรู้หรือความสนใจด้านการศึกษา นอกจากนี้การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครยังเป็นระบบที่แยกส่วนตามภาระตามหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานเป็นเหตุให้ระบบการจัดการศึกษาขาดเอกภาพในเชิงนโยบาย เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพและปัญหาในเชิงมาตรฐานการศึกษา

2. เทศบาล ปัจจุบันมีเทศบาล 1,129 แห่ง โดยเทศบาลที่มีกองการศึกษา และมีโรงเรียนในสังกัดมีจำนวน 129 เทศบาล ส่วนที่เหลือไม่มีกองการศึกษาและไม่มีโรงเรียนในสังกัดเทศบาลที่จัดการศึกษาแล้วมีสถานศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา 485 แห่ง

การบริหารและการจัดการศึกษาของเทศบาล มีดังนี้

ในด้านโครงสร้างและการแบ่งส่วนงานของเทศบาล กระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบว่าด้วยการกำหนดส่วนราชการของเทศบาล พ.ศ. 2534 โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งกองหรือฝ่ายขึ้น 12 หน่วย ได้แก่ สำนักปลัดเทศบาล กองหรือฝ่ายประชาสัมพันธ์ กองหรือฝ่ายการศึกษา กองหรือฝ่ายการแพทย์ กองหรือฝ่ายคลัง กองช่าง กองหรือฝ่ายสุขาภิบาล กองหรือฝ่ายวิชาการและแผนงาน กองหรือฝ่ายสวัสดิการสังคม กองหรือฝ่ายอนามัยหรือสิ่งแวดล้อม หน่วยตรวจสอบภายใน และแขวง

ในส่วนของกองหรือฝ่ายการศึกษา จะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านการศึกษาระดับประถมศึกษาของเทศบาล (ต่อมาขยายเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐบาล) งานด้านการสอน การนิเทศการศึกษา งานสวัสดิการสังคมและนันทนาการ ตลอดจนปฏิบัติงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกองหรือฝ่ายการศึกษา ประกอบด้วย

1. ฝ่ายบริหารการศึกษา ประกอบด้วยงานการเจ้าหน้าที่ งานบริหารวิชาการ งานการเงินและงานโรงเรียน

2. ฝ่ายพัฒนาการศึกษา ประกอบด้วย งานนิเทศการศึกษา งานกิจกรรมเด็ก เยาวชนและการศึกษานอกโรงเรียนและงานธุรการ

3. ด้านการบริหารงานบุคคล เทศบาลมีการบริหารงานบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้มีการบริหารงานบุคคลในรูปคณะกรรมการใน 3 ระดับ คือ 1) คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ) มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานกลาง แนวทางการรักษาระบบคุณธรรมและการพัฒนาการบริหารงานบุคคล 2) คณะกรรมการพนักงานเทศบาล ทำหน้าที่บริหารงานบุคคล สำหรับเทศบาลทุกแห่งที่อยู่ในเขตจังหวัด และ 3) คณะกรรมการสำนักงานเทศบาล เพื่อให้การปฏิบัติงานบริหารงานบุคคลของแต่ละเทศบาลมีมาตรฐานที่สอดคล้องกัน

ด้านการบริหารงบประมาณ เทศบาลมีสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นเป็นหน่วยงานกลาง ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาล

ด้านการบริหารงานวิชาการ เทศบาลบริหารวิชาการโดยจัดตั้งกลุ่มวิชาการ 3 ระดับ คือ กลุ่มวิชาการสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กลุ่มวิชาการเทศบาลและเมืองพัทยา และกลุ่มวิชาการโรงเรียน โดยสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นได้รับมอบหมายจากกรมการปกครองรับผิดชอบบริหารงานวิชาการ พัฒนาระบบการดำเนินงานวิชาการ ระบบการเรียนการสอนให้แก่กลุ่มวิชาการของเทศบาล และเมืองพัทยา ให้เป็นไปในทางเดียวกัน โดยมีกองการศึกษารับผิดชอบด้านวิชาการ ปฏิบัติงานและประสานงานกับกลุ่มวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่

ในด้านปัญหาการจัดการศึกษาของเทศบาล จากผลการวิจัยของพิณเสถา สิริรังศรี และสมศักดิ์ อดิประสิทธิ์ (2541) พบว่ามีปัญหาคือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานด้านการศึกษาน้อยลงและบุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน กรณีฐานะเป็นเพียงพนักงานครูเทศบาล ซึ่งด้อยกว่าข้าราชการส่วนภูมิภาค ทั้งระดับตำแหน่ง และความก้าวหน้าและขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอสำหรับพัฒนาการศึกษา การจัดตั้ง / จัดสรรงบประมาณและงบเงินรายได้จะขึ้นอยู่กับส่วนกลาง คือ สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และนายกเทศมนตรีมีอำนาจโยกย้ายเพียงระดับ 4 ลงมา ทำให้ไม่คล่องตัวและขาดประสิทธิภาพ รวมทั้งการกำกับติดตามเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ยังไม่มีระบบที่ชัดเจน คณะเทศมนตรีขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน และมักจะ

แทรกแซงการปฏิบัติงานมากกว่าการกำหนดนโยบาย นอกจากนี้ประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

เมืองพัทยามีสถานศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา 10 แห่ง

โครงสร้างการบริหารของเมืองพัทยาแบ่งส่วนราชการออกเป็น 9 ส่วน ได้แก่ สำนักปลัดเมืองพัทยา กองวิชาการและแผนงาน กองคลัง กองช่าง กองสาธารณสุข กองการศึกษา กองสวัสดิการสังคม แขวง และงานตรวจสอบภายใน

ส่วนราชการที่ทำหน้าที่ด้านการศึกษา ได้แก่ กองการศึกษา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาและงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย โดยจัดการศึกษาเป็นในลักษณะเช่นเดียวกับเทศบาลทั่วไป คือ มีโรงเรียนประถมศึกษาเมืองพัทยา เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและในปี 2534 ได้เริ่มดำเนินการเปิดชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน คือ สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เมืองพัทยา มีการบริหารการศึกษาในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับเทศบาล ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนของประเทศ

ปัญหาการจัดการศึกษาของเมืองพัทยามีลักษณะคล้ายกับเทศบาลทั่วไป คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานด้านการศึกษาเมื่อยกกว่าด้านอื่นๆ คณะผู้บริหารขาดความริ่ความเข้าใจในการบริหารงานและมักจะแทรกแซงการปฏิบัติงานมากกว่าการกำหนดนโยบาย (พิณสุตา สิริรังศรี และสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ , 2541)

กล่าวโดยสรุป การบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 3 รูปแบบ ยังไม่มีคณะกรรมการบริหารการศึกษาของท้องถิ่นเป็นทางเฉพาะ นอกจากนี้การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาการขาดอิสระทั้งในด้านแผนงาน การพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคลและการบริหารงบประมาณและการเงิน มีรายได้ไม่เพียงพอต้องพึ่งงบประมาณจากส่วนกลาง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาเท่าที่ควร รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2542 เกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้เห็นชอบนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ซึ่งเสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และเพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้ (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง , 2543)

1. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญและร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน 12 ปี ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเตรียมความ
พร้อมและพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มุ่งเน้นการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านอาชีวศึกษา
โดยมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ตามศักยภาพ
ความพร้อมและความเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความชำนาญ ด้านอาชีพแก่ประชาชน
ในท้องถิ่น

3. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญต่อ เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส
และประชากรวัยแรงงานที่พลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบปกติโดยการจัดการศึกษานอกระบบ
และกิจกรรมเพื่อเด็กเยาวชน

4. ให้ท้องถิ่นจัดทำแผนปฏิบัติการในนโยบาย และแนวทางการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน 12 ปี ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นดำเนินการตามความต้องการ
ของประชาชนและศักยภาพของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นถือเป็นแนวทางในการดำเนินการ
บริหารจัดการศึกษา

5. ให้ท้องถิ่นกำหนดแนวทางวิธีการและกระบวนการ ในการเตรียมความพร้อม
ทางด้านจัดการศึกษาด้านบริหารจัดการ บุคลากร อาคารสถานที่ เพื่อรองรับการขยายการ
ศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี และเพื่อรองรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี
สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโรงเรียนอยู่แล้วในสังกัด

นอกจากที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแล้ว กระทรวงมหาดไทย ในฐานะผู้รับผิดชอบ
ในการบริหารการจัดการศึกษาของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้สนับสนุนให้ท้องถิ่นจัดการ
ศึกษาตามศักยภาพและความต้องการของท้องถิ่น ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้ที่มุ่งเน้นให้การกระจายอำนาจการ
บริหารและการจัดการศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้ให้สมาชิกสภาท้องถิ่น
เป็นเทศบาล 981 แห่ง และ อบจ. ทุกแห่ง พิจารณาดำเนินการในการจัดการศึกษาในระดับใด
ระดับหนึ่งเพื่อความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการในท้องถิ่น ดังนี้

1. จัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา
 2. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี
 3. จัดบริการให้ความรู้สายอาชีพระยะสั้น
 4. จัดบริการการศึกษานอกระบบ
 5. จัดกิจกรรมเยาวชนในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการและความสนใจของประชาชน
 6. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0312.2/ว 973 ลงวันที่ 9 เมษายน 2543)

นโยบายด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เร่งรัดจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอกันในการเข้ารับบริการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ให้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมาย

1. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น โดยจัดการศึกษาได้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
2. เด็กในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับทุกคนได้รับการศึกษา
3. เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับมีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. บุคคลที่ได้รับการศึกษาไม่ถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องได้รับโอกาสเข้ารับบริการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สนับสนุนการศึกษาและการฝึกอบรม
6. มีระบบบริหารหรือการประสาน ให้ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสได้รับบริการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ ตามศักยภาพที่จะเรียนได้
7. ส่งเสริมและสนับสนุนบุคคลที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

มาตรการ

1. จัดให้มีบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้ได้ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น
2. จัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยให้มีการเทียบโอนผลการเรียนตามที่กฎหมายกำหนด
3. เร่งรัดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองได้ส่งบุตรหรือบุคคลในความดูแลได้เข้ารับการศึกษาภาคบังคับ และนอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว
4. ส่งเสริม สนับสนุน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาแก่บุตร บุคคลที่อื่นในความรับผิดชอบดูแล และสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตามที่ต้องการและความเหมาะสม

5. เทศบาลของท่านการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือผู้ด้อยโอกาส มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด

6. จัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

นโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

เป้าหมาย

1. เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

มาตรการ

1. จัดการศึกษาปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้
2. ดำเนินการและหรือส่งเสริม สนับสนุน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาแก่บุตร บุคคลที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา จริยธรรมและสามารถจัดการศึกษาปฐมวัยได้ตามที่ต้องการและเหมาะสม

นโยบายด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

พัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

เป้าหมาย

1. มีการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานชาติ

2. ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และให้จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนทุกปี

3. สถานศึกษาเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรกภายใน 19 สิงหาคม 2548 และอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี นับแต่การประเมินครั้งสุดท้าย

มาตรการ

1. จัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมาย คุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานชาติ

2. ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับระบบการประกันคุณภาพภายนอกตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่กำหนด

3. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับบุคลากรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นโยบายด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา

จัดระบบบริหารและกวดจัดการทางการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในเชิงนโยบายความหลากหลายในการปฏิบัติ อีกทั้งมีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชนหรือรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

เป้าหมาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการรับถ่ายโอนการจัดการศึกษาจากรัฐและดำเนินการจัดการศึกษา

2. จัดการศึกษาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับระยะเวลา และเงื่อนไขที่ระบุไว้ในกฎหมาย ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาเอกชน โดยรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบกรรมการ

4. สถานศึกษามีอิสระในการดำเนินการบริหารและจัดการศึกษา

มาตรการ

1. มีการเตรียมความพร้อมในการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาจากรัฐ และดำเนินการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงมีคุณภาพมาตรฐานตามศักยภาพ ความพร้อมและความต้องการของท้องถิ่น โดยได้รับการประสานและส่งเสริม สนับสนุน จากกระทรวงสาธารณสุข ศาสนาและวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง

2. ปรับปรุง แก้ไขข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และเสนอแนะการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการบริหารจัดการศึกษาท้องถิ่นและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยไม่กระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน

3. ให้มีคณะกรรมการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

4. ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุน กิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและ

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษามีอิสระในการดำเนินการบริหารและจัดการศึกษา

นโยบายด้านครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

วางแผนงานบุคคล เพื่อใช้ในการประสานข้อมูลและเป็นข้อมูลในการนำเสนอ พิจารณาสรรหาบุคลากร พร้อมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็น วิชาชีพชั้นสูง โดยมีสิทธิประโยชน์ สวัสดิการ ค่าตอบแทนเพียงพอและเหมาะสมกับคุณภาพ และมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง

เป้าหมาย

1. มีการวางแผนงานบุคลากรทางการศึกษา ตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา ตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานเป็นไปตามกฎหมาย

3. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

มาตรการ

1. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีบุคลากรผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษา
2. ให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนงานบุคคลทางการศึกษา ตามความต้องการและตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. จัดสรรทรัพยากรในการส่งเสริม พัฒนาครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และหรือมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมที่ริเริ่มสร้างสรรค์ และหรือผลงานดีเด่น และเป็นรางวัล เชิดชูเกียรติ
4. จัดทำเกณฑ์และดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
5. จัดตั้งชมรมหรือองค์กรวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาวิชาชีพ ให้เป็นไปตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณ
6. ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

นโยบายด้านหลักสูตร

ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียด สาระหลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรท้องถิ่น ที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ การศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยโดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของ สังคมของชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

เป้าหมาย

1. การจัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ จะต้องมีหลากหลายและถือว่าผู้เรียน สำคัญที่สุด
2. สถานศึกษาจัดทำสาระหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาระดับพื้นฐาน โดยคำนึงถึง ความเป็นไทยและความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อ การศึกษาต่อในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ
3. สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและสาระการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับหลักสูตร แกนกลางของรัฐ โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอัน พึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมของแต่ละท้องถิ่น

มาตรการ

1. ให้สถานศึกษากำหนดรายละเอียด สารของหลักสูตรแกนกลาง และสารของหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความต่อเนื่อง หลากหลายซึ่งจะต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

2. สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสูตรที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์ทำงาน

3. สถานศึกษาจัดทำรายละเอียดสารของหลักสูตรแกนกลางที่มุ่งพัฒนาคน ให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีรายละเอียดสาระการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้

1) ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

4. สถานศึกษาจัดหาละเอียดหลักสูตรท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในชุมชน สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงสาระความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย และการปกครองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย

5. จัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

6. สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้อย่างต่อเนื่อง และร่วมปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามที่กำหนด

7. พัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวิทยาการในบริบทของสังคมไทย

นโยบายด้านกระบวนการเรียนรู้

จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยและสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

เป้าหมาย

1. การจัดการศึกษาเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละรูปแบบ และระดับการศึกษา
2. ผู้เรียนได้รับการศึกษาตามความสนใจ ความถนัด โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ สถานะความรู้ เรียนรู้พร้อมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ทุกสถานที่จากประสบการณ์จริงโดยสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและประยุกต์ความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข
3. ผู้สอนมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

มาตรการ

1. สถานศึกษาจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามระดับการศึกษา
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. มีกติกาสะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีกิจกรรมปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
5. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
7. ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบความรู้ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา
8. ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

9. ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

10. ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ในแต่ละระดับการศึกษา

11. ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

นโยบายด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สินในประเทศจากรัฐ บุคคล องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษาและจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษา ในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมาย

1. จัดระบบและหรือวางแผนการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษาจากเงินงบประมาณ ทรัพย์สินและทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนในประเทศจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน องค์กร สถาบัน รวมทั้งจากต่างประเทศและภายในเพื่อการศึกษาในอัตราส่วนที่เหมาะสมงบประมาณทั้งหมดในเชิงปริมาณนั้นๆ

2. ส่งเสริม สนับสนุน รณรงค์ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรการ

1. จัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละกลุ่ม โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม

2. สนับสนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาดำเนินนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

3. สนับสนุนเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

4. สนับสนุนเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ ผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐให้เท่าเทียมกัน

5. จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

6. จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น

7. จัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

8. ให้มีระบบการตรวจสอบติดตาม และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษ แนวทางจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยหน่วยงานภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก

9. ให้ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

10. สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่น ให้สถานศึกษาสามารถมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

11. ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรต่างๆ โดยการสนับสนุน การอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

นโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียนเอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีแรงจูงใจในการผลิต รวมถึงการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนการสื่อสารทุกรูปแบบ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น

เป้าหมาย

1. พัฒนาครู อาจารย์ คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ในการผลิต พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา อย่างเหมาะสม คุ่มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด
2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
3. มีคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ตามความจำเป็น
4. มีการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

มาตรการ

1. พัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
2. พัฒนาขีดความสามารถผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
3. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การผลิต และการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้
4. จัดให้มีคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคมและการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น

5. จัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจากเงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทาน และผลกำไร ที่ได้จากการดำเนินกิจการด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว เพื่อการพัฒนาคนและสังคม

6. จัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสาน ดูแล ให้บริการทางเทคโนโลยี เสนอนโยบายแผนส่งเสริมและประสานการวิจัย การพัฒนาและการประยุกต์ใช้รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

นโยบายด้านการส่งเสริมกีฬา นันทนาการและกิจกรรมเด็กเยาวชน

ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการกีฬา นันทนาการกิจกรรม เด็ก เยาวชน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบบริการแก่เด็ก เยาวชน ประชาชน อย่างหลากหลาย พอเพียง และมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

1. มีสถานที่เล่นกีฬา ออกกำลังกายและนันทนาการอย่างเหมาะสม
2. ให้ประชาชนมีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการออกกำลังกาย การกีฬา นันทนาการ และการแสวงหาความรู้
3. สร้างทักษะพื้นฐานด้านกีฬาเพื่อนำไปสู่การแข่งขันกีฬา กีฬาเพื่อสุขภาพ กีฬาเพื่ออาชีพ กีฬาเพื่อการศึกษา ตามความพร้อมและความเหมาะสม
4. มีการจัดตั้ง และดำเนินการด้านแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ
5. ปลุกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ระเบียบวินัย ความเป็นไทย มีคุณธรรม จริยธรรม

มาตรการ

1. จัดตั้งและสนับสนุนให้มีศูนย์เยาวชน สนามกีฬา สนามกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย สวนสุขภาพ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
2. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกีฬาเพื่อมวลชน กีฬาพื้นเมืองอย่างแพร่หลาย
3. จัดกิจกรรมกีฬาสำหรับบุคคลกลุ่มพิเศษอย่างเหมาะสม และเพียงพอ
4. ฝึกกีฬาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ฝึกสอนที่มีความชำนาญในด้านการกีฬาแต่ละประเภท ตามศักยภาพและความพร้อมของท้องถิ่น
5. ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งชมรม สมาคม สโมสร องค์กรเกี่ยวกับการกีฬาและนันทนาการ

6. ส่งเสริมหรือจัดให้มีการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ
7. รณรงค์ และเผยแพร่ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้เด็กเยาวชนด้านการออกกำลังกาย การกีฬา นันทนาการ กิจกรรมค่ายอย่างต่อเนื่องทั่วถึง
8. ดำเนินการจัดตั้ง ตลอดทั้งให้การสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น
9. จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ระเบียบวินัย ความเป็นไทย มีคุณธรรม จริยธรรม เช่น ค่ายเยาวชน นิทรรศการ ฯลฯ

นโยบายด้านการส่งเสริมอาชีพ

สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้มีการประกอบอาชีพอิสระที่ถูกต้องตามกฎหมาย จัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการระดมทุนและการจัดการ นำวิทยากรต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการประกอบอาชีพ การจัดการด้านการตลาด ให้ได้มาตรฐานและความเหมาะสม ตามสภาพท้องถิ่น

เป้าหมาย

1. มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ประชาชนได้รับการพัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพ
3. มีการระดมทุนและรวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพอิสระในลักษณะเดียวกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
4. มีการพัฒนามาตรฐานของสินค้า บริการและบรรจุภัณฑ์ให้สามารถออกสู่ตลาดสากล
5. ให้มีระบบการจัดการ และสร้างเครือข่ายด้านการตลาด

มาตรการ

1. สำรวจข้อมูลพื้นฐานอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและจัดระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการ
2. สำรวจและจัดลำดับความต้องการในการพัฒนาอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น
3. จัดให้มีการให้ความรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ การจัดการ และการตลาด ให้แก่เด็ก เยาวชน ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งในระบบโรงเรียน นอกกระบบโรงเรียน ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ตามสื่อประเภทต่าง ๆ
4. จัดทัศนศึกษา และส่งบุคลากรรับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาและเผยแพร่

5. จัดตั้งกลุ่ม ผู้ประกอบอาชีพอิสระ กลุ่มสนใจ สมาคมชมรมอาชีพต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามัคคี และแลกเปลี่ยนความรู้ในการประกอบอาชีพของท้องถิ่น
6. จัดให้มีการระดมทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการผลิต การจำหน่ายสินค้า
7. ให้มีการประสานงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและช่วยเหลือด้านการตลาด สินค้า แรงงาน บริการ
8. จัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าท้องถิ่น รวมทั้งสินค้าท้องถิ่นอื่น
9. พัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ และบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า

นโยบายด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 บำรุงรักษา ส่งเสริม และอนุรักษ์ สถาบันศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสังคมภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ และสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน สืบทอดวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น

เป้าหมาย

1. เด็ก เยาวชน และประชาชน รู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีของภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย
2. มีศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ แหล่งและข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. มีการบำรุงรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และแหล่งประวัติศาสตร์
4. อนุรักษ์และฟื้นฟูศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีให้ดำรงอยู่

มาตรการ

1. เผยแพร่และถ่ายทอดให้เด็ก เยาวชน ประชาชน ในท้องถิ่นมีความรักและหวงแหนในศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. จัดตั้งหรือส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อรวบรวมศิลปวัตถุ และแหล่งข้อมูล-ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. จัดสรรทรัพยากรและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดูแลรักษา บูรณะ ศาสนสถาน โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ศิลปกรรมท้องถิ่น
4. จัดกิจกรรมส่งเสริม อนุรักษ์ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่เน้นเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น
5. อนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ให้คงอยู่และพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการปฏิบัติงานด้านความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากเรื่องที่ถูกวิจัยได้ทำการศึกษาเป็นเรื่องใหม่ ยังไม่มีผู้ทำการวิจัยผู้วิจัยจึงได้ขอเสนอรายงานการวิจัยที่ใกล้เคียง ดังนี้

จีระเกียรติ ภูมิสวัสดิ์ (2537) ได้วิจัยปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของสภาตำบลในการปกครองตนเองในฐานะองค์กรท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ยังคงจะต้องมีการปรับปรุงในด้านประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งจะเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและเรื่องของรายได้ของท้องถิ่นให้เหมาะสมสอดคล้องกับภาระหน้าที่ โดยส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จะต้องลดบทบาทในการควบคุมให้เหลือเท่าที่จำเป็น และกระจายอำนาจหน้าที่การจัดเก็บรายได้และงบประมาณของส่วนกลางไปยังท้องถิ่น

พิรุณ เสลานนท์ (2539) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจ : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการกระจายอำนาจในรูปองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัย พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติงานและสามารถเป็นหน่วยการบริหาร ปกครอง ไม่ว่าจะพิจารณาโครงสร้างหรืออำนาจหน้าที่ สามารถร่วมกับหลักคุณกระจายอำนาจและหลักการปกครองท้องถิ่น และปัจจัยที่ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลประสบผลสำเร็จ คือความพร้อมของประชาชนและการคลังท้องถิ่น

นันทภพ เอื้ออารี (2539) ได้วิจัยความสามารถในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการบริหารมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่การจัดทำแผนงาน การบริหารงบประมาณตามแผนงาน และความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ การจัดทำแผนงานในระดับปานกลาง มีความสามารถดีในการดำเนินงานตามแผนและอำนาจในการตัดสินใจ ในการดำเนินงานตามแผนงานในระดับสูง สำหรับในส่วนทรัพยากรในการบริหารนั้น คณะกรรมการบริหารเห็นว่ามีผลต่อความสามารถในการดำเนินงานค่อนข้างมาก กล่าวคืองบประมาณในการดำเนินงานรายได้ที่ได้จากการจัดเก็บสถานที่วัสดุอุปกรณ์มีส่วนช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สถปนันต์ดำรงราชานุภาพ (2539) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดโครงสร้างและระบบงาน พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง

อัจฉริยา ชูวงศ์เลิศ (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบลในการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามกฎหมาย กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีความสามารถในการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามกฎหมาย อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่าความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นอยู่กับ

1. สมรรถนะในการวางแผน
2. การกำหนดปัญหาและความต้องการโดยประชาชน
3. ความเอาใจใส่ต่อหน้าที่
4. ความมีอิสระและความเท่าเทียมในการแสดงความคิดเห็น
5. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล
6. ความรู้ของคณะกรรมการ
7. ความรู้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
8. การควบคุมจากทางราชการโดยการกระทำ
9. การควบคุมจากทางราชการโดยกฎระเบียบ
10. วิธีการควบคุมการดำเนินโครงการ
11. หลักเกณฑ์การคัดเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมาเป็นคณะกรรมการบริหารโดยใช้หลักความรู้ความสามารถ

กรรมการบริหารโดยใช้หลักความรู้ความสามารถ

12. วิธีการคัดเลือกบุคคลมาเป็นคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้าง

เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลตอบสนองนโยบายกระจายอำนาจ และมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของประชาชนจะต้อง

1. เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. เพิ่มความยืดหยุ่นในภารกิจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. เพิ่มรายได้ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล
4. ฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล
5. เพิ่มค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการการบริหาร
6. ห้ามมิให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล เป็นคณะกรรมการบริหารหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

เยาวลักษณ์ ศิริสุวรรณ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพของเทศบาลเมืองนครปฐมในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาพบว่า เทศบาลเมืองนครปฐมมีศักยภาพในการเมือง และนโยบายของฝ่ายบริหาร และด้านขีดความสามารถในการบริหารจัดการอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านความพร้อมของทรัพยากรการบริหารมีศักยภาพในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยหลักที่มีผลต่อศักยภาพของเทศบาลในการจัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษา คือ งบประมาณลงทุน

และดำเนินการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในด้านความพร้อมของทรัพยากรการบริหารที่มีศักยภาพอยู่ในระดับกลาง

สรริสา ตระกูลวงศ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพ และกลไกการปรับตัวขององค์การเอกชนสาธารณะประโยชน์เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน มีศักยภาพเพียงพอในการดำเนินงานทั้งในด้านการวางแผนการจัดองค์การ การจัดสรรบุคลากร การอำนวยความสะดวก และการควบคุม ประกอบกับกลไกการปรับตัวขององค์การฯ มีความพร้อมทั้งในระดับบุคคล และระดับองค์การ ส่งผลให้สามารถดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด สำหรับแนวโน้มการปรับตัวขององค์การฯ จำเป็นต้องปรับการบริหารจัดการ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน อีกทั้งควรประสานความร่วมมือกับบริษัทเอกชนด้านงบประมาณ

ชัยวัฒน์ ศุภอรรถพานิช และคณะ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่การพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ใช้ประชากรจำนวน 579 คน และเก็บข้อมูลจากประชากรโดยตรง ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่นชนบทตามบรรทัดฐานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้านจัดงบประมาณ ด้านการร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษาในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นชนบทระหว่างสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามเพศ ผลปรากฏว่า การจัดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน การร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและหน่วยงานการศึกษาในชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่เรื่องรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าทางการศึกษาปฏิบัติงานแตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นชนบท ระหว่างสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีอายุแตกต่างกัน ผลปรากฏว่า การจัดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน การร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและหน่วยงานการศึกษาในชุมชน ปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ส่วนการร่วมพิจารณาแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ปฏิบัติแตกต่างกัน

4. ทางด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผลปรากฏว่า การจัดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาในชุมชน การร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและหน่วยงานการศึกษาในชุมชน ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรได้รับงบประมาณมากขึ้น เพื่อจะได้นำไปช่วยเหลือสนับสนุนการศึกษาในชุมชน ครู อาจารย์ ควรเข้าร่วมประชุม

ซึ่งแจงดุฎประสงค์ให้องค์การบริหารส่วนตำบลช่วยเหลือ หรือเข้าร่วมกิจกรรมศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ด้อยโอกาส ชุมชน หรือผู้สนใจเข้ารับการศึกษาล่าเรียนมากขึ้น และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ควรเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ศึกษา นอกโรงเรียน

กฤษณ์ กัฒหา และคณะ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพผลการบริหารงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก : ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข ศึกษา กับกลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานส่วนตำบล กลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มตัวแทนประชาชน ที่ได้รับประโยชน์โดยตรง จากโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำใน 3 อำเภอ ของจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 900 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะทั่วไป และความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าสมาชิก สภาการบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ระดับการศึกษาต่ำกว่าครึ่งหนึ่งจบ การประถมศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องยากต่อการปฏิบัติงาน ความรู้ความสามารถของสมาชิกสภาเกี่ยวกับ บทบาทและหน้าที่หลักอยู่ในระดับน้อย ทราบขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลประจำปีอยู่ใน ระดับปานกลาง คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ มากขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 5 ปี อยู่ในระดับมาก

2. ด้านประสิทธิภาพของการบริหาร และการดำเนินงานตามงบประมาณ การบริหาร โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ก่อนให้เกิดผลดี ต่อการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับมากมีองค์การบริหารส่วนตำบล มี ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาตำบล/หมู่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลล้วนแต่เป็น คนดีมีความซื่อสัตย์ ไม่โกงกิน คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคนเข้ามาด้วยความรู้ความสามารถ องค์การบริหารส่วนตำบลมักจัดทำโครงการที่ตนเองคิดเดาเองว่าประชาชนต้องการมากกว่าที่จะ ศึกษาความต้องการของประชาชน

3. ด้านปัญหาและอุปสรรค ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า การทำงานระหว่างสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกับคณะกรรมการบริหารองค์การ บริหารส่วนตำบล มีความเห็นที่ขัดแย้งกันบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องระเบียบ กฎหมายและแผนนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล ขาดความร่วมมือในการทำงาน การทำงาน ล่าช้า ความคิดไม่ตรงกัน

กัลยา ศรีสมบัติ และคณะ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไข กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้มาจาก 3 อำเภอ จำนวน 700 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านความรู้ความสามารถ ในการบริหารและการจัดโครงการพัฒนา พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รัฐบาล และหน้าที่ของตนเองร้อยละ 35.2 มีความรู้เกี่ยวกับการทำแผนพัฒนาตำบล และทราบขั้นตอนร้อยละ 69.4 คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล รัฐบาลและหน้าที่ของตนเองร้อยละ 60.2 มีความรู้ความสามารถในการทำแผนพัฒนาตำบลร้อยละ 35.8 พนักงานส่วนตำบลร้อยละ 35.8 พนักงานส่วนตำบลมีความรู้ความสามารถในระดับปานกลางร้อยละ 79.6 และเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลต้องพึ่งพาหน่วยราชการอื่นร้อยละ 92.5

2. ด้านประสิทธิภาพของการบริหารโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ก่อให้เกิดผลดีและผลเสียร้อยละ 66.9 มีผลดี คือหมู่บ้านมีการพัฒนาในด้านต่าง ผลเสียคือ มีการทุจริตและหาผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องเอารัดเอาเปรียบประชาชน ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับน้อย พึงพอใจต่อกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับปานกลาง

3. ด้านปัญหาและอุปสรรค ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความขัดแย้งระหว่างสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลขาดแคลนบุคลากร และเครื่องมือที่ทันสมัย ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ การใช้สิทธิพลของนายทุนในพื้นที่

กฤษฎา ศรีใจวงศ์ และคณะ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษาเขตพื้นที่จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างได้แก่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดน่าน จำนวน 230 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษา ตามทรรศนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่างานความสัมพันธ์ชุมชน งานกิจการนักเรียนและงานอาคารสถานที่ มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษา ตามทรรศนะของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่างานความสัมพันธ์ชุมชน งานกิจการนักเรียน และงานอาคารสถานที่ มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการส่งเสริมการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละงานและโดยภาพรวมพบว่า ผลการปฏิบัติโดยรวมไม่แตกต่างกัน มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

4. การเปรียบเทียบบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการส่งเสริมการศึกษา ตามทฤษฎีของผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ในพื้นที่ในแต่ละงานในภาพรวมพบว่าผลการปฏิบัติแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาโดยรายละเอียด พบว่างานที่ไม่มีความแตกต่างกัน คือ งานวิชาการ งานธุรการ งานการเงินและพัสดุ งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ และงานบุคลากร ที่มีความแตกต่างกัน คือ งานความสัมพันธ์ชุมชน

ถาวร พงษ์พานิช (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง มุมมองของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษา : ศึกษากรณีอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษาข้อมูลจากคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 4 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลพื้นฐาน คณะกรรมการการบริหารส่วนตำบลมีอายุระหว่าง 25 ปี - 55 ปี มีวุฒิทางการศึกษาอย่างต่ำจบตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป แต่ส่วนมากยังไม่จบปริญญาตรี เกือบทุกคนจะมีอาชีพส่วนตัวอยู่แล้ว คือ ทำการเกษตร ภารกิจที่ทำกันในหมู่บ้านในปัจจุบัน คือ การพัฒนาถนน แหล่งน้ำ ความพึงพอใจทั่วไป คือ อยากให้หมู่บ้านมีรายได้เพิ่มสิ่งทีกลัวมาก คือ กลัวทำผิดระเบียบเกี่ยวกับการเงิน

2. ความรู้ความเข้าใจทางการศึกษา ยังอยู่ในระดับน้อย ซึ่งในประเด็นนี้คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลยอมรับเองว่า ส่วนมากจบการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี

3. แนวคิดต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ยังอยู่ในสภาพที่ไม่น่าพอใจ ด้วยสาเหตุ

3.1 สถานศึกษาระดับสูงตั้งนอกเขตหมู่บ้าน และตำบล มีปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจต้องใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ปัญหาขาดแคลนคนเข้าในหมู่บ้าน ปัญหาชู้สาว และปัญหาการหนีเรียน เป็นต้น

3.2 การเรียนการสอนไม่เน้นวิชาชีพ เน้นให้เรียนแต่ทฤษฎีมากเกินไป

3.3 การเรียนการสอนไม่เน้นสิ่งใกล้ตัว

3.4 ความประพฤติของเด็กนักเรียนไม่น่าพอใจ เช่น ไม่เคารพต่อผู้ใหญ่ ไม่ช่วยเหลือครอบครัวทำงาน

3.5 สภาพความพร้อมด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ ของโรงเรียนยังไม่เหมาะสม และยังไม่มีการใช้ในโรงเรียน

4. ความต้องการของคณะกรรมการการบริหารส่วนตำบล มุมมองทางการศึกษาในอนาคต สรุปเป็นประเด็นหลักดังนี้

4.1 สถานศึกษาทุกระดับ ควรตั้งในหมู่บ้านมากที่สุด ควรมีช่างฝีมืออาชีพ ไม่ควร
ยุบ โรงเรียน

4.2 หลักสูตร ควรเน้นวิชาชีพ เน้นศีลธรรม มารยาท เน้นความรู้ใกล้ตัวและเรื่อง
ความรู้ในชุมชน

4.3 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรร่วมมือกับชาวบ้านในการจัดทำหลักสูตร
ท้องถิ่น

4.4 ควรมีนโยบายการจัดการศึกษาต้องการมีต่อเนื่อง และมีการใช้ทรัพยากร
ในหมู่บ้านร่วมกัน

4.5 ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ควรเป็นผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นเพราะได้มีการพูดคุย
ปรึกษาหารือกันได้ตลอดเวลา

เสน่ห์ เอี่ยมสำอางค์ และคณะ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและ
ปัญหาการปฏิบัติงานในทรรณะของสมาชิกสภากรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย ได้แก่ สมาชิกสภากรรมการบริหารองค์การบริหาร
ส่วนตำบล จังหวัดสุโขทัย ในปี พ.ศ.2541 จำนวน 740 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานขององค์การบริหารงานส่วนตำบล ทั้ง 8 ตำบล
ได้แก่

1.1 ด้านการจัดให้มีและการบำรุงรักษาการคมนาคมทางน้ำ และทางบก

1.2 ด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ
รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

1.3 ด้านการป้องกันและระงับโรคติดต่อ

1.4 ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

1.5 ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1.6 ด้านการส่งเสริมการพัฒนาศตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

1.7 ด้านการคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.8 ด้านการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ทางราชการมอบหมาย

ภาพโดยรวมมีสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้านมีสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน

2. การเปรียบเทียบสภาพและปัญหา การปฏิบัติงานของสมาชิกสภากรรมการ
บริหารภาพโดยรวม มีสภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
มีสภาพ และปัญหางานแตกต่างกันทุกด้าน

3. การเปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
จำแนกตามวุฒิการศึกษา ภาพโดยรวม มีสภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้าน มีสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการป้องกันโรค

และระบบโรคติดต่อ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ทางราชการมอบหมาย

สุจิตต์กิติ์ นุสีหา (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษา บริหารสังคม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 19 จังหวัด จำนวน 289 คน โดยศึกษาความคิดเห็นใน 3 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมการศึกษา ด้านบริการสังคม และด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า

1. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีอายุต่างกันสถานภาพการสมรสต่างกัน มีวุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เคยมีประสบการณ์ในการส่งเสริมการศึกษามีความคิดเห็นใน 3 ด้าน โดยภาพรวมพบว่ามากกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ ในการส่งเสริมการศึกษา

3. ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการส่งเสริมการศึกษาที่มีความถี่สูงสุด ที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีงบประมาณเพียงพอ ที่จะให้การสนับสนุนกิจกรรมทางด้านจัดการศึกษา รวมทั้งปัจจัย ประชาชนขาดแคลน ปัจจัยในการเรียน รองลงมาคือขาดความชัดเจนในเรื่องกฎระเบียบ คำสั่ง นโยบาย ขาดบุคลากร และการทำงานซ้ำซ้อนกัน ทำให้ยากต่อการดำเนินงาน

3.2 ด้านการบริการสังคมที่มีความถี่สูงสุด คือ งบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะดำเนินการด้านการบริการสังคม ให้ประชาชนในท้องถิ่น ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์หลายๆ อย่าง รองลงมาคือบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวนน้อย และขาดความรู้ความสามารถ และยังขาดการประสานงาน ขาดความร่วมมือระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชน

3.3 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีความถี่สูงสุด คือ งบประมาณมีไม่เพียงพอที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รองลงมาคือ ขาดความร่วมมือและการประสานงานกับหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบกับปัญหาอื่นๆ

ประภิต ต้นไม้ทอง และคณะ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาดัชนีวัดความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งสิ้น 24 ท่าน โดยกำหนดเป็นเนื้อหาของดัชนีวัดความสำเร็จของการจัดการศึกษาออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. ด้านปรัชญา พันธกิจ วัตถุประสงค์
2. ด้านปัจจัยสนับสนุน
3. ด้านการบริหารจัดการ
4. ด้านกิจกรรม
5. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
6. ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา และวัฒนธรรมท้องถิ่น

ได้วิเคราะห์ข้อมูล 2 รอบ แล้วจึงทดลองใช้ดัชนีความสำเร็จด้านการจัดการศึกษากับองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดแพร่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 62 แห่ง จำนวน 155 คน โดยพิจารณาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในแต่ละด้านทั้ง 6 ด้าน สรุปผลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาดัชนีพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกตัวชี้วัด โดยแยกเป็นรายด้าน รวมทั้งหมด 62 ตัวชี้วัด

ตอนที่ 2 การทดลองใช้ดัชนีตัวชี้วัด พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีการปฏิบัติน้อยทุกตัวชี้วัด และทุกด้านของการจัดการศึกษา ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นนั้น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเห็นว่า ควรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ทุกตัวชี้วัด

เกษม หมื่นคาบตร และคณะ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเชียงราย ในปีงบประมาณ 2542 จำนวน 366 คน ศึกษา 4 เรื่อง คือ การบริหารอาคารสถานที่ การบริหารครูและบุคลากรทางการศึกษา การบริหารหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารและการจัดการทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทที่ควรจะเป็นในการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ว่าควรมีบทบาทด้านอาคารสถานที่สูงสุด ในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การแข่งขันกีฬา การจัดกิจกรรมวันการเมืองการปกครอง เป็นต้น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกที่มาจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เคยทำงานในรูปของสภาตำบลมาก่อน บริหารงานที่มีแผนงานโครงการเน้นอาคารสถานที่ เช่น ถนนและแหล่งน้ำ ส่วนบทบาทด้านหลักสูตรและการสอนอยู่ในระดับต่ำสุด ทั้งนี้เพราะสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลขาดความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะหลักสูตรและการสอน เนื่องจากส่วนใหญ่ มีความรู้เพียงระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น

2. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเชียงราย ในแต่ละด้าน ผลปรากฏว่า

2.1 อาคารสถานที่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรก ได้แก่ การใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา

2.2 การบริหาร และการจัดการทั่วไปสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน

2.3 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรก ได้แก่ การสนับสนุนช่วยเหลือสื่อวัสดุการเรียนการสอน

2.4 ครูและบุคลากรทางการศึกษา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เรื่องการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสูงสุด

วิเชียร บรรลือ และคณะ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภารกิจด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงตามความคิดเห็น ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่จังหวัดแพร่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดแพร่ จำนวน 62 แห่ง จำนวน 434 คน บทบาทศึกษาวิจัย คือบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1. บทบาทต่อโรงเรียนและสถานศึกษา
2. บทบาทต่อการบริหารและการจัดการในโรงเรียน
3. บทบาทต่อศูนย์พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา
4. บทบาทต่อการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังใน 4 ด้าน โดยภาพรวมและในรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการปฏิบัติจริงนั้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางถึงน้อย

2. บทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังมีค่าสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงในทุกด้าน และบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตาม ตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งในภาพรวม และในรายด้านทุกด้าน

สรุปจากงานวิจัยทั้งหมดพบว่า บทบาทและภารกิจขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น ส่วนใหญ่แล้วบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นยังไม่รู้บทบาทด้านการจัดการศึกษาที่เด่นชัด มีความขัดแย้งกันระหว่างสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นกับคณะผู้บริหารท้องถิ่น การจัดสรรงบประมาณจะมุ่งประเด็นไปทางสาธารณูปโภคงบประมาณมีไม่เพียงพอต่อการบริการด้านสังคมในท้องถิ่น มีการคาดคิดเองว่า ประชาชนมีความต้องการไปในแนวทางใด ภาพโดยรวมที่มีส่วนร่วมกับทางการศึกษา คือ การใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ การสนับสนุนการใช้สื่อวัสดุการเรียนการสอน และการช่วยสร้างขวัญกำลังใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเทศบาลตำบลในจังหวัดพิษณุโลก โดยผู้วิจัยได้นำเอาแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2544) และใช้ดัชนีวัดความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาจากงานวิจัยของ ประทีป ดันไม้ทอง และคณะ (2542) มาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อศึกษาดังนี้

